

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองตะกู

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

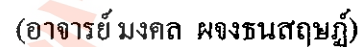

(อาจารย์ ดร.ราเชนทร์ โกศลวิตร)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ เกสัชกร คร.เกรียงศักดิ์ เอี่ยมเก็บ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและประเมินโครงการ

 ( )

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕๕๕

นายมานพ นพพันธ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองตะกู

คำบลงนงพระ อำเภอกำแพง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ราชนทร์ โกศลวิตร, หน้า 178

ISBN 974 – 533 – 144 - 9

การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองตะกู มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ดังนี้

1. เพื่อชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนพื้นที่หมู่บ้านหนองตะกู
2. เพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดตั้งการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อให้หมู่บ้านมีอาชีพสามารถพึ่งพาตนเองได้
5. เพื่อให้สมาชิกยืมเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

โดยมีแนวคิดการประเมินแบบ CIPP MODEL เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการประเมิน จากประชากรในหมู่บ้านและ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบรายงาน บร. 1 – บร. 12 ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ประชากร และสมาชิกกองทุน การค้นคว้าข้อมูลสองจากแหล่งข้อมูล การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาจัดเป็นให้ระบบ ระเบียบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ

- อาจารย์ ดร.ราเชนทร์ โกศลวิตร
  - รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข
  - รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรย์
  - อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา
  - สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำ
ศึกษาด้านวิชาการ
  - คุณดวงพร คลอดพงษ์ คุณสมพันธ์ เกษิ์ชชะ และนักพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
ทุกท่าน ที่ให้คำปรึกษาพร้อมให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
  - นายไพบูรณ์ ปัญจะ นายอำเภอปากช่อง ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
  - ผู้ใหญ่ไพฑูลย์ แก้วศรี และคุณนุสรุา แก้วศรี ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองตะกู
ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านทุกๆ เรื่อง และอำนวยความสะดวก
  - ส.อบต. สมพร หนูเจ๊ก และ ส.อบต. ทรงวิทย์ น้าทิพย์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์
การบริหารส่วนตำบล และแผนที่ตำบลขงพระ และอำนวยความสะดวก
  - ขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองตะกู ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา และพี่น้องอีกทั้งเพื่อน ที่คอยแนะแนวทาง จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี

นายมานพ นพพันธ์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุวัติ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	1
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	6
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่ง พ.ศ. 2544 และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองตะกู.....	6
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง.....	8
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แบบฉีพพ์โมเดล.....	9
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	10
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	10

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	10
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	11
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	11
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	15
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	15
บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชนติดตามประเมิน โครงการ.....	16
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	16
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	21
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ดู.....	24
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	24
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	26
1. สรุป.....	26
2. อภิปรายผล.....	26
3. ข้อเสนอแนะ.....	27
บรรณานุกรม.....	29
ภาคผนวก.....	30
ภาคผนวก ก แบบรายงาน บร.1 – บร. 12.....	31
ภาคผนวก ข ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองตะกู.....	32
ภาคผนวก ค ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.....	34

สารบัญแผนภาพ

แผนที่ภาพที่

1.1 ภาพแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา..... 5

สารบัญตาราง

ตารางที่

1. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมิน โครงการและการตัดสินใจ ของสตัฟเฟิลบีมี.....	3
2. ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกลักษณะของประชากร.....	20
3. ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำตลอดปีจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	21

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความที่คณะรัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ ท่าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เล็งเห็นปัญหาในการพัฒนาประเทศ คือปัญหาความยากจนของประชากร ปัญหาการกินที่อยู่ดี ปัญหาประชากรว่างงาน ปัญหาประชากรขาดเงินหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจของตนเองแม้ว่าจะมีหน่วยงานอื่นช่วยเหลืออยู่ก็ยังไม่พอเพียงแก่ความต้องการของประชากรของประเทศไทยที่มีอยู่ในขณะนี้ คณะรัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการพัฒนาประเทศโดยริเริ่มจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา 1 หมู่บ้านจะได้รับ 1 ล้าน ให้สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติคอยดูแล มีคณะกรรมการระดับหมู่บ้านคอยดำเนินการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับในการกู้ยืมเงินที่สมาชิกยืมไปใช้ กำหนดการยืมเงินส่งเงินคืน ดอกเบี้ยตามที่สมาชิกได้กู้ยืมไปมากหรือน้อยเท่าที่ความจำเป็นของแต่ละบุคคล

คณะรัฐบาลมีความมุ่งหวังจะช่วยกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ไม่ค่อยดีนัก ให้เจริญพัฒนาประชากรกินที่อยู่ดี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวม เป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจระดับหมู่บ้านให้ มั่นคง เมื่อหมู่บ้าน ชุมชนมีความเข้มแข็ง ก็สามารถนำพาประเทศชาติให้มีความเข้มแข็งมั่นคงตามไปด้วย

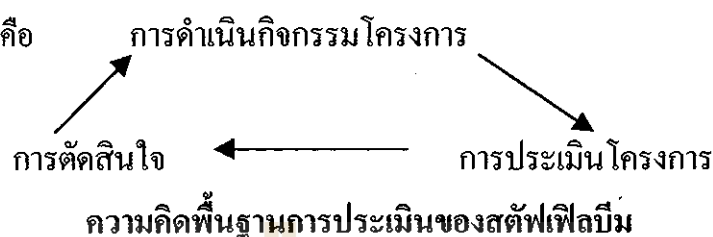
2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนพื้นที่หมู่บ้านหนองตะกู
2. เพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน
3. เพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดตั้งการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อให้หมู่บ้านมีอาชีพเพื่อพึ่งพาตนเองได้
5. เพื่อให้สมาชิกยืมเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองตะกู หมู่ที่ 8 ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยกระบวนการการประเมินแบบมีส่วนร่วมซิปปโมเดล (CIPP Model) โดยเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeab's

Decision) สตีฟเฟิลบีม กล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือค้นหาข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ” โดยมีแนวคิด พื้นฐานคือ

สตีฟเฟิลบีมได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร และสตีฟ

เฟิลบีมได้กำหนดประเด็นประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบซีพพีโมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรแรกของประเด็นที่จะประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation^C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนิน โครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนิน โครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation^I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation^P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation^P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบ ผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

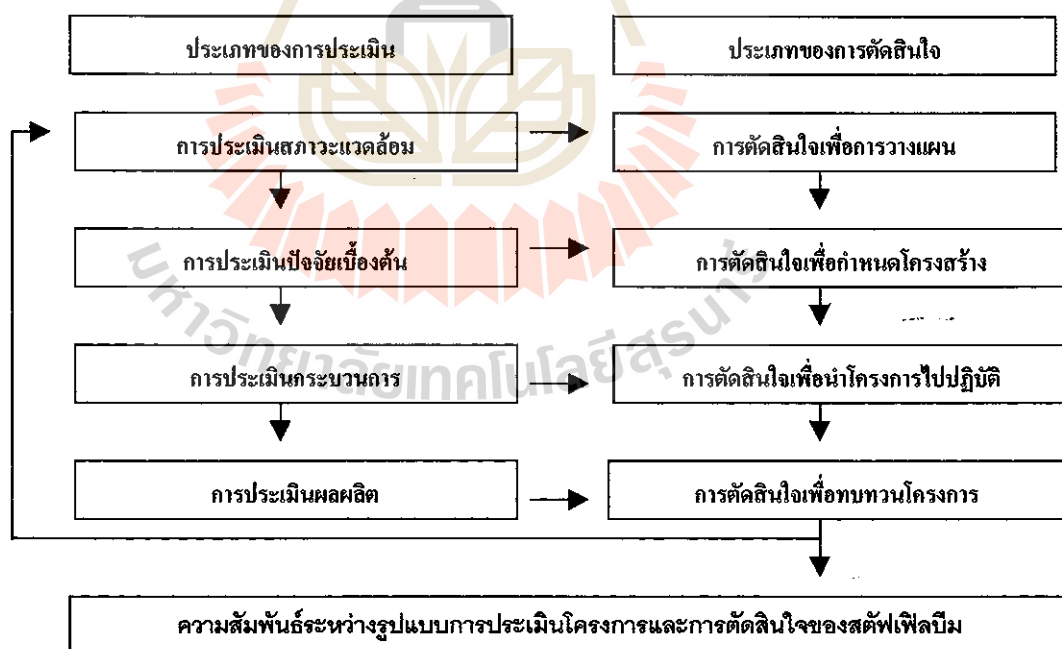
1. การตัดสินใจเพื่อวางแผน (Planning Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างและขั้นตอนการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Planning Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจในทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณา ยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนต่อไปนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการ
 ศึกษาในห้องเรียนและเอกสารของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสำรวจสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ชนบทชนบท
ประเพณี และการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจน
ตัวชี้วัด ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล

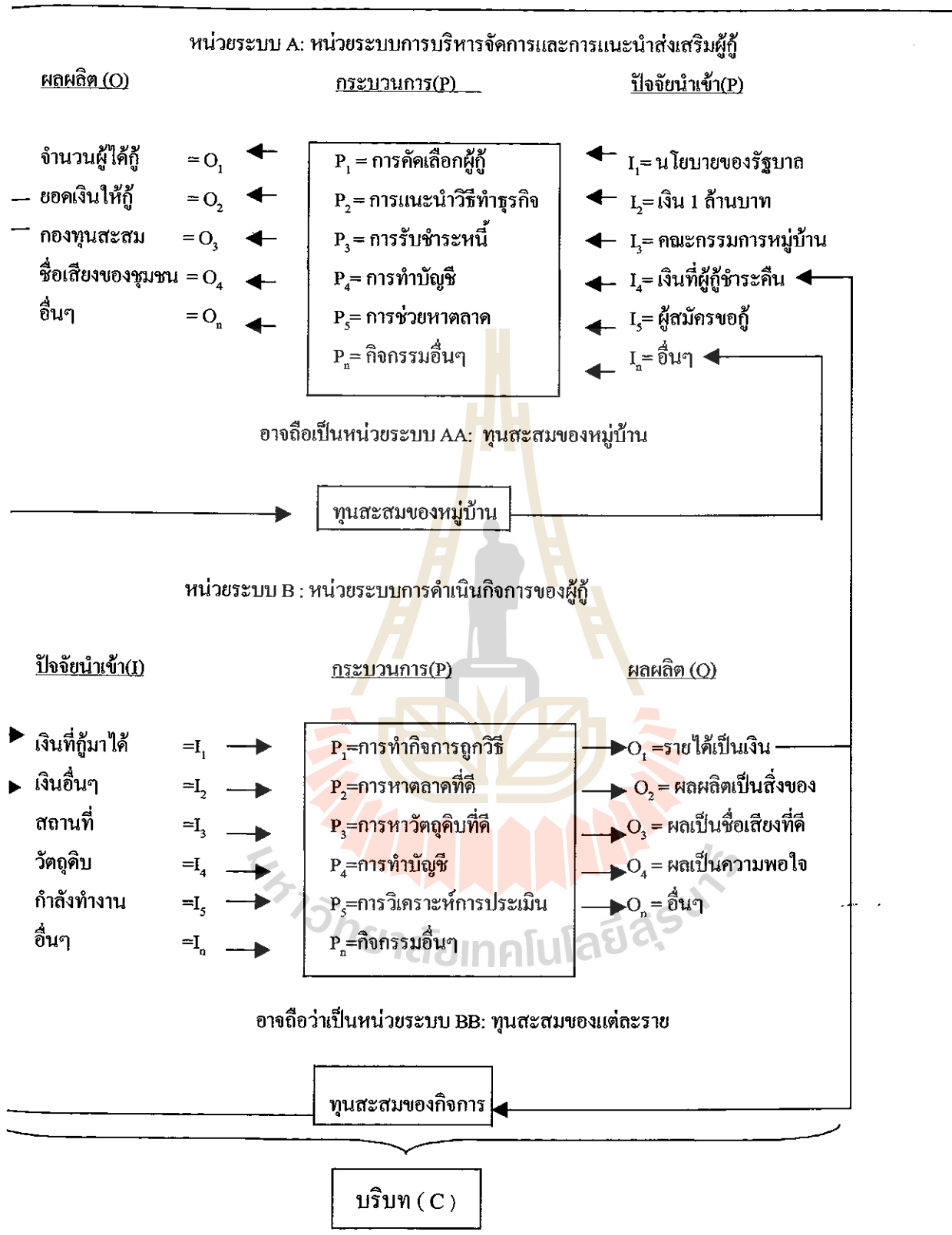
ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ใช้
เก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 5 ติดตามดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพร้อมทั้งเก็บ
รวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การ
สัมภาษณ์ การจัดเวทีชาวบ้าน การทำประชาคม AIC

ขั้นตอนที่ 6 ประมวลความรู้ทั้งหมดที่ได้จากการเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์หาข้อ
สรุป พร้อมทั้งเสนอวิธีการแก้ปัญหา

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในการบริหาร
และจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการเจริญรุ่งเรือง มีการพัฒนาและมีความช่วย
เหลือสร้างความสามัคคีต่อชุมชน
3. คณะกรรมการ มีความเข้าใจถูกต้อง มีการบริหารจัดการกองทุนที่ถูกต้อง
เหมาะสม
4. สมาชิกกู้ยืมเงิน มีความเข้าใจ มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุก
ประการ
5. คณะกรรมการและสมาชิกกู้ยืมเงิน มีการร่วมแรงกัน ในการพัฒนา ในการตัดสินใจ
ใจเพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้าน
6. กองทุนหมู่บ้าน ได้มีส่วนช่วยเหลือสมาชิกในการสร้างงาน เพื่อเพิ่มรายได้ และมี
อาชีพเกิดแก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. มีการรวมกลุ่มกันในการสร้างงานแก่ชุมชนหมู่บ้าน เช่น โครงการหนึ่งผลิต
ภัณฑ์หนึ่งตำบล เป็นต้น มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์แต่ละหมู่บ้านที่จัดทำขึ้น

ภาพที่ 1 แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะรัฐบาลโดยการนำของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีนโยบายแก้ไขปัญหาของประเทศ คือปัญหาความยากจน และความเข้มแข็งของชุมชน จึงทำให้เกิดโครงการเงินกู้กองทุนหมู่บ้านขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้บริหารจัดการด้วยตนเอง ตามความถูกต้องพื้นฐาน และสร้างรายได้ของชุมชนให้มั่นคงต่อไป

1.2 หลักการของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

1.2.1 สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานหมู่บ้านชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ

1.2.2 มีหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนช่วยเหลือ

1.2.3 มีการติดตามประเมินผลโครงการ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.1 เสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชน

1.3.2 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ตามพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.3 เสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น

1.3.4 เสริมสร้างแหล่งเงินทุนหมุนเวียน โดยมีกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.4.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ

1.4.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับ การจ่ายเงินของคณะกรรมการหมู่บ้าน

1.4.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และการชำระเงินกู้ยืม

1.4.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

2.1 หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 1 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทม. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่ 2 ฯลฯ เลขธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ฯลฯ

2.2 หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ 11 ประการ

สำหรับคณะกรรมการกองทุน จะต้องมีความสมบูรณ์ เป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านหนองตะกู เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีทุกประการ กล่าวคือถูกต้องตามระเบียบของคณะกรรมการว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 โดยกล่าวพอประมาณว่า

3.1 จะต้องมีครบคร้วสามในสี่ ของคร้วเรือนทั้งหมดที่เข้าประชุม

3.2 การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ความพร้อมของหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองตะกู มีความพร้อมเพียง มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านหนองตะกู

1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน

1.2 จำนวนคร้วเรือนในหมู่บ้าน

1.3 ผลผลิตของสมาชิกในหมู่บ้าน

1.4 อาชีพของสมาชิกในหมู่บ้าน

1.5 รายได้เฉลี่ยของสมาชิกในหมู่บ้าน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองตะกู มีดังนี้

ที่ตั้งของกองทุน

สำนักงานบ้านของประธานกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองตะกู ตำบลชนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30130

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์แก่สมาชิก
3. เพื่อการเรียนรู้บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
4. เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมศีลธรรม

แหล่งกองทุน

1. เงิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้าน
2. เงินฝากตั้งจะจากสมาชิก
3. เงินดอกเบีย

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้มิใช่สัญชาติไทย เรียบร้อย มีความรู้ความเข้าใจระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต ประกอบสัมมาอาชีพ
3. มีเงินฝากตั้งจะ
4. มีที่พักอาศัยอยู่ในบ้านหนองตะกู
5. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

1. ยื่นคำขอเป็นสมาชิกกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาความเหมาะสมด้านต่างๆ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ยืมนั้น คณะกรรมการต้องดำเนินการตาม หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. สมาชิกต้องมีจุดประสงค์ในการกู้ยืมชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติให้กู้ รายละเอียดไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือคณะกรรมการมีมติเห็นควรอย่างอื่นที่เหมาะสม
3. ในกรณีที่คณะกรรมการมีอนุมัติให้กู้ตามคำขอ ต้องแจ้งให้กับผู้กู้และธนาคารทราบ

4. คณะกรรมการอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าบุคคลหรือทรัพย์สินก็ได้
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดดอกเบี้ยเหมาะสม โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีสภาพเศรษฐกิจ

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision Orented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมิน เพื่อนำไปประกอบพิจารณาโดยใช้แนวคิดของ สต๊ฟเฟิลบีม

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน ซิฟฟ์ของสต๊ฟเฟิลบีม (Staffbeam's CIPP) สต๊ฟเฟิลบีมกล่าวว่า “ การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

ได้มีการกำหนดประเด็นประเมินออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยขั้นต้น (Input Evaluation)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (เยาวดี ราชัยกุลวิบูลย์ศรี, 2544: 7)

1. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

จากความพร้อมเพียงของหมู่บ้านชุมชนที่จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแล้วเสร็จ และได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินกองทุนหมู่บ้าน ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีอาชีพต่างๆ เพิ่มขึ้นตามที่สมาชิกทำโครงการเสนอขอกู้ยืมเงิน เช่น อาชีพเกษตรเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตร ก็เจริญงอกงามพอสมควร ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น มีความมั่นคงขึ้น ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้น มีการรวมกลุ่มทางการเกษตรขึ้นเป็นการพัฒนาชุมชนในระดับรากฐานให้มั่นคง มีการสร้างงานเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนมีการกระจายรายได้ จากหมู่บ้านหนึ่งสู่อีกหมู่บ้าน และรัฐบาลยังสนับสนุน โดยส่งบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านเข้าไปปฏิบัติงานตามหมู่บ้านอีก เป็นการเสริมการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยเหลือชุมชนให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ซึ่งจะประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

- การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
- การประเมินปัจจัยขั้นต้น (Input Evaluation)
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

โดยทำแนวคิดการประเมินแบบซิฟพีโมเดล มาใช้ในการตัดสินใจใน 3 ลักษณะ คือ

1. การตัดสินใจริเริ่มดำเนินโครงการ โดยมีผลสืบเนื่องสอดคล้องกับ การประเมินสถานะแวดล้อม และการประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นเหตุผลกัน
2. การประเมินกระบวนการดำเนินการ (Process Evaluation) เป็นการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. การประเมินผลสรุปของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อสรุปว่าโครงการควรดำเนินการต่อไป หรือควรรยุติโครงการ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายการประเมินกองทุนและชุมชนเมือง ดังนี้

1. การประเมินเพื่อตัดสินใจให้เงินกองทุน เป็นการประเมินเพื่อค้นหาเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ ความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอ เห็นควรอนุมัติเงินกองทุนหรือไม่
2. การประเมินการดำเนินการของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อกำกับติดตามปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ เพื่อให้โครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การประเมินผลสรุปโครงการ เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการดำเนินงานของโครงการ โดยใช้ข้อมูล คือ (แบบ บร.1-บร.12) เพื่อเป็นเครื่องมือพิจารณาตัดสินใจยุติโครงการหรือเห็นควรสนับสนุนต่อไป

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน กรณีศึกษาบ้านหนองตะกูด ตำบลชนงพระอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร 692 คน และคนงานต่างถิ่นอีกประมาณ 30 – 40 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บข้อมูลในการประเมินใช้แบบ (บร.) พอประมวลได้ ดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน) เก็บข้อมูลจากประธานกองทุนหมู่บ้าน จากผู้อาวุโสของหมู่บ้าน 2 คน จากแม่บ้าน 3 คน และพัฒนาชุมชนอำเภอ จากครูโรงเรียนบ้านหนองตะกู่ 2 คน
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติ ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน ผู้นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุน
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง) เก็บข้อมูลจากผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 50 % ของจำนวนครัวเรือน
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) เก็บข้อมูลจากกลุ่มสตรีหมู่บ้านบุกกระเจด หมู่ 3 ตำบลขงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 50 % ของครัวเรือน
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้าน มีแนวคิดเชิงระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A การบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้กู้
  2. หน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย
- ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indication) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SME_s)
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นที่สิ้นของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรม

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยงานระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- นโยบายรัฐบาลด้านการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- ผู้สมัครขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำผลผลิต
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง ตัวแปรได้แก่

- จำนวนผู้กู้

- ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง ตัวแปรได้แก่

- จำนวนผู้กู้ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม ตัวแปรได้แก่

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

คือหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

- 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เหมือนหน่วยระบบ A
- 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เหมือนหน่วยระบบ A
- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้สินนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 2.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.2 เงินอื่นๆ
- 2.3 สถานที่และวัตถุดิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี
- 3.3 การทำบัญชี
- 3.4 การวิเคราะห์ประเมิน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง ได้แก่
  - รายได้เป็นเงิน
  - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง ได้แก่
  - ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
  - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
  - การกลับคืนเงินของประชาชน
- 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบในการประกอบกิจการของตนเอง

กล่าวโดยสรุป หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ต่างก็เป็นตัวชี้วัดการประเมินโครงการต้องพึ่งพาอาศัยกัน สอดคล้องกัน จะทำให้ประสบผลสำเร็จดีมาก

5. ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

การทดลองวิธีการใหม่ หมายถึง การนำวิธีปฏิบัติงาน (Process) แบบใหม่ๆ ไปใช้กับระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2 ตัวชี้วัดการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวแปร คือ

- 1) การทำบัญชีแบบใหม่ บ้านหนองตะกู การทำบัญชียังไม่สมบูรณ์ ยังไม่มีระบบระเบียบเท่าที่ควร
- 2) การหาตลาดใหม่ให้กับธุรกิจ บ้านหนองตะกู กิจการของผู้กู้ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร มีแค่ตลาดเก่าตลาดเดิมที่ค้าขายผลผลิตทางการเกษตร
- 3) การเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน บ้านหนองตะกู ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ยังไม่มีระบบเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน

5.3 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ B คือ

- 1) วิธีปลูกข้าวโพด เกษตรกรจะซื้อเมล็ดพันธุ์มาจากตลาด นำมาผสมสารเคมี จ้างรถไถมาไถแปรพร้อมกับหยอดข้าวโพดโดยใช้รถหยอด และใส่ปุ๋ยด้วย สมัยก่อนจะจ้างคนงานขุดแล้วหยอด
- 2) วิธีเลี้ยงวัวเนื้อ ซื้อวัวเนื้อมาตอนเช้า และตอนเย็นก็ปล่อยไปเลี้ยงตามแปลงหรือภูเขา เคี้ยวใบบางสถานที่ใช้วิธีการขุนแทน เลี้ยงวัวขุน แทนการปล่อยออกแปลงหญ้าต่างๆ
- 3) วิธีการหาตลาดที่ดี ตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรมีมากมาย และในส่วนของวัวจะมีพ่อค้ามาติดต่อซื้อถ้าได้ราคาเป็นที่พอใจก็ขาย

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีใช้เก็บข้อมูล คือ

6.1 ค้นคว้าข้อมูลมือสองจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น

- กองทุนหมู่บ้านหนองตะกู่
- องค์การบริหารส่วนตำบลขงพระ
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง
- สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง

6.2 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. แบบต่างๆ

6.3 การจัดเวทีประชาคมชาวบ้าน

6.4 การสังเกต มี 2 วิธี คือ

- การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ กระบวนการนำข้อมูลที่รวบรวมแล้วนำมาเรียบเรียงจัดให้เป็นระบบระเบียบ มี 2 ประเภท คือ

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

แบบ บร. 2 โดยใช้ค่าสถิติ มีสูตรการคิดคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้ข้อมูลแบบ บร. 1 – บร. 1

บทที่ 4

ผลการประเมินบริบทชุมชนติดตามประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยายในการดำเนินชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างเพียงพอ ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

“ความยากจนและความแห้งแล้ง” เป็นคำที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า หมายถึง ประชาชนในชนบท ในถิ่นทุรกันดาร เนื่องจากความยากจนทำให้อยู่ไม่ได้ในชนบท ชีวิตครอบครัวไปคนละทางเหลือแต่คนแก่กับลูกน้อยเฝ้าบ้าน การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่านิยมด้านวัตถุทางสังคมไทย กลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม จึงเป็นที่มาของความไม่พอดี เกิดปัญหาความยากจน รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากการยึดระเบียบของค่านิยมทางสังคม เกิดปัญหาการเป็นหนี้และเกิดความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้นตามมา

นโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล (พฤษจิกายน 2544) ได้มีรูปแบบการแก้ไข ปัญหาความยากจนของประเทศไว้ในยุทธศาสตร์การแก้ไขและจัดการปัญหาความยากจนของ เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยการเพิ่มการใช้ ง่ายภาครัฐ เพิ่มกำลังซื้อให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ควบคู่ไปกับมาตรการสร้างความรู้ความ สามารถให้ประชาชนในระยะยาว โดยจัดตั้งค่าใช้จ่ายสำรอง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 จำนวน 58,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนแผนงาน 5 ด้าน ได้แก่ แผนงานด้านการเกษตร แผนงานด้านการท่องเที่ยว แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) แผนงานด้านชุมชน และแผนงานด้านฝึกอบรม

แผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เพื่อสนับสนุนการสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยการส่งออกและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศระยะยาว ในการจัดทำแผนงานตามนโยบายและการพัฒนาโครงการ รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงานแห่งชาติที่สอดคล้องและสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลักของค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลแผนงานด้านอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่ง ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมโดยยึดกรอบแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม และนโยบายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงาน/ส่งเสริมการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม นโยบายปรับบทบาทภาคราชการ นโยบายการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นต้น

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น เกิดความขัดสนด้านรายได้ในการยังชีพประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่คาดว่าจะยังมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวต่อไปอีกระยะหนึ่ง จึงต้องปรับฐานเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งและสามารถขยายตัวต่อเนื่องอย่างมีคุณภาพ ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ มีดังนี้

1. เร่งรัดการกระตุ้นเศรษฐกิจที่มีผลต่อการยกระดับรายได้ของประชาชนและหยุดการทรุดตัวทางเศรษฐกิจ โดยคงภาวะการขาดดุลการค้าต่อไประยะหนึ่ง ในกรอบการรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพและวินัยการคลังที่เหมาะสม

2. ปรับปรุงระบบภาษีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อส่งเสริมภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

3. บริหารการคลังอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยเฉพาะการรักษาวินัยทางการคลังจัดทำแผนการบริหารทรัพย์สินและหนี้สินสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ประหยัด และกู้เงินเฉพาะเพื่อการลงทุนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก เพื่อสร้างฐานรายได้ให้แก่ประชาชนและเอกชน (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศได้ถูกทำลายไปมาก เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึงก็จะเกิดมลภาวะเป็นพิษ เกิดสิ่งแวดลอมเน่าเสีย โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียทิ้ง ปล่อยควันพิษ และเกิดจากฝุ่นละออง ควันไอเสียจากรถยนต์ ปัญหาเรื่องจักรเสียดัง เกินมาตรฐานที่กำหนดทำให้เป็นอันตรายกับประชาชน ในชนบท เกษตรกรก็มักจะพบกับปัญหา ดินเสื่อมคุณภาพเนื่องจากมีการรด ด่าง และเบสมากเกินไปทำให้เงินไม่เจริญงอกงาม ปัญหาจากป่าถูกทำลายทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การจับสัตว์น้ำในฤดูผสมพันธุ์ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องรอกการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

รัฐบาลมีนโยบายฟื้นฟูสภาพและคุณภาพการป้องกันความเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียไปและการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตเกิดความสมดุลในการพัฒนา และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

1. บริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพแบบบูรณาการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นดั้งเดิม
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการควบคุมและกำจัดมลภาวะที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิต
3. สนับสนุนให้นำต้นทุนทางสังคมมาพิจารณาในการดำเนิน โครงการที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม
4. สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการบริหารจัดการกับสิ่งแวดล้อม (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พ้นคำร้องโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอก อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการ โดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มี ความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการ

ขาดกระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ถูกหนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง

ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NPL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียดังกล่าว

<http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>

1.1.7 ค่านิยมในกระแสของท้องถิ่นชนบท

เนื่องจากค่านิยมของต่างประเทศมีผลต่อระบบสังคมในเมืองไทย ทำให้ประชาชนชาวไทยรับเอาค่านิยมที่ผิด ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งถือได้ว่า เป็นความเสื่อมโทรมทางสังคมอย่างหนึ่ง รัฐบาลควรส่งเสริมการเรียนรู้ การปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างประเทศใช้กับสังคมไทยให้เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ยังคงเอกลักษณ์ไทย (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาวันจันทร์ที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544)

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านหนองตะกู เดิมเป็นป่าไม้สลัดชับซ้อน มีภูเขาเรียงตัวทอดยาวไปไม่มีที่สิ้นสุด เป็นภูเขาป่าดงดิบ เป็นบริเวณเชื่อมกับภูเขาใหญ่ และค่ายฝึกการรบพิเศษหนองตะกู มีหนองน้ำขังอยู่ตลอดปีน้ำจะใสสะอาด ในอดีตมีดินตะกู ขึ้นอยู่มากมาย แต่สภาพปัจจุบัน ไม่มีให้เห็นเหมือนเดิม เมื่อมีคนมาอยู่อาศัยมากขึ้น ประกอบสัมมาชีพต่างกันออกไปจึงใช้หนองตะกูเป็นชื่อหมู่บ้านจนถึงปัจจุบันนี้

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ในปัจจุบัน บ้านหนองตะกู มีคนย้ายมาอยู่กันมาก มาจากหลายถิ่น มีการสืบทอดพ่อแม่ ปู่ย่า ลุงหลาน เรื่อยมา มีความเจริญรุ่งเรืองพอประมาณ ประชากรมีรายได้ยังยากจนอยู่โดยรวม

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านหนองตะกู ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่นปลูกข้าว ไร่นา ปลูกมันสัมปะหลัง ไร่ข้าว และเลี้ยงสัตว์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้พัฒนา ประชากรหลายคนต้องไปรับจ้างที่อื่น ไปเข้าเย็นกลับ ทำให้ระบบเศรษฐกิจค้ำขา

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านหนองตะกู มีวัดหนองตะกู เป็นศูนย์กลาง และศูนย์รวมทางด้านจิตใจของ
ประชากร และใช้เป็นที่ประชุมของชาวบ้าน และหน่วยงานของราชการประจำ
มีประชาชนทำบุญทำทาน สม่ำเสมอ มีประเพณีวัฒนธรรมทุกเดือน

1.2.5 ด้านอื่นๆ

- 1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ในหมู่บ้านหนองตะกู ประชาชนบ้างกลุ่ม
ไปประกอบอาชีพตามโรงงาน , ตามรีสอร์ท , ตามห้างร้าน , ตามบริษัท ส่วนมากไปเข้า-
เย็นกลับ มีรายได้พอสมควร

- 1) วัฒนธรรมประเพณีเด่นๆ ลอยกระทง สงกรานต์
- 2) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี แต่เดิมชุมชนไม่มีความร่วมมือกันเท่าที่ควร เพราะเป็น
ชุมชนต่างถิ่นมาอยู่อาศัย เมื่อมีการสืบทอดลูกหลาน เหลน ในปัจจุบันแล้ว ทำให้
สังคมดีขึ้น และเมื่อมีกองทุนเงินล้านเข้ามาสู่หมู่บ้าน ทำให้ประชากรมีความมั่นคง
ด้านเศรษฐกิจดีขึ้น

- 3) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

ประชากรมีการศึกษาไม่มากนัก เพราะมีแต่เวลาทำมาหากินประกอบสัมมาอาชีพ
ไม่มีโอกาสแสวงหาความรู้อื่นเพิ่มเติม และความสามัคคีของหมู่บ้านมีปานกลาง

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านหนองตะกู มีประชากร 692 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มอายุระหว่าง 18-50
ปี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกลักษณะของประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1 เพศ		
- ชาย	345	49.85
- หญิง	347	50
2 อายุ		
- 1 วัน - 3 ปีเต็ม	8	1.15
- 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	40	5.78
- 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	78	11.27
- 12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	17	2.45
- 15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	25	3.61
- 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	329	47.54
- 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	139	20.00
- 60 ปี 1 วันขึ้นไป	56	8.09
3 การศึกษา		
ชั้น ป. 6	346	50
ชั้น ม. 3	150	21.67
ชั้น ม. 6	90	13.00
ชั้นอนุปริญาตรี	15	21.61
ชั้นปริญาตรี	10	1.44
4 ลักษณะอื่นของประชากรตามแบบราช งาน บร.1		
ประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไป	8	1.15
5 คนพิการ		
พิการได้เรียน	3	0.43
พิการไม่ได้เรียน	1	0.14
พิการไม่ได้เรียน	2	0.28

แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

บ้านหนองตะกู่ เป็นหมู่บ้านอยู่บนภูเขา ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน แต่หน้าฝนก็มีน้ำไหลผ่านบ้าง แต่เป็นน้ำป่าจากป่าเขา มีแหล่งน้ำ แต่ไม่มากนัก ไม่เพียงพอแก่การทำเกษตรกรรม ประชากรทำเกษตรกรรมจึงอาศัยน้ำจากธรรมชาติ เป็นอันดับแรก

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำตลอดปีจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำดิน	10	-	/
บ่อน้ำบาดาล	6	/	-
ตระน้ำ	1	/	-
คลอง	-	-	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	4	/	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมเงินกู้

1.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วย A พบว่า ตัวชี้วัดผลปัจจัยนำเข้าระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร

1.1 ตัวผู้กู้

1.2 ยอดเงินกู้

2. ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

2.1 จำนวนผู้กู้ที่ได้

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

2.3 การขยายกิจการของผู้กู้

2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆ เกิดขึ้นในท้องถิ่น

3. ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่

3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน

3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายทางการตลาด

3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ และเปิดเวทีหมู่บ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างไร จะให้กู้ยืมอย่างไร ดอกเบี้ยเป็นอย่างไร ให้กู้ลักษณะใด นี่คือการประเมินจึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานราชการต้องชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจ เพื่อจะได้ นำเงิน 1 ล้านบาทมาสร้างงานสร้างรายได้ต่อไป
- 2) เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านไม่เข้าใจนโยบายรัฐบาลที่เด่นชัด ทราบแต่เพียงให้กู้รายละเอียดยังไม่เข้าใจมากนัก
- 3) คณะกรรมการ มี 15 คน ได้มาจากการคัดเลือกจากชาวบ้านที่มาประชุมปรึกษาหารือกัน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การคัดเลือกผู้กู้เงินนั้น จะดูที่ความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ มีความคุ้นเคยสนิทกัน
- 2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ลักษณะการทำบัญชียังไม่สมบูรณ์ ไม่ละเอียดพอ ควรมีการทำระบบที่มีระเบียบที่ถูกต้องมาเรียนรู้อีก

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง พบว่า จำนวนผู้กู้มีมาก ทำให้จำนวนเงินกู้ไม่พอเพียงหรือผู้กู้เงินที่กู้ได้น้อยนำไปลงทุนอะไรไม่ได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า
  - จำนวนผู้กู้ที่มีจำนวนน้อย เงินไม่เพียงพอ
  - จำนวนทุนสะสมไม่มากพอสำหรับการกู้เงิน
  - การขยายกิจการของผู้กู้ สามารถนำไปทำธุรกิจต่างๆ ได้
  - การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่นสำรวจพบว่ายังไม่มี
- 3) ผลกระทบทางอ้อม
  - กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
  - ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ไม่พอเพียง
  - ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาดอยู่บ้าง เพราะมีตลาดนัดตามหมู่บ้านต่างๆ สามารถไปขายได้ทุกวัน

2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

- 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้ หมู่บ้านหนองตะกูดสมาชิกหลายคนมีประสบการณ์ในการกู้ยืมเงิน ผู้กู้ทำให้เกิดประสิทธิภาพ
- 2) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกผู้กู้มีความรู้ความสามารถจะนำเงินไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ทักษะเงินของผู้กู้และเครือข่าย เป็นเครื่องรับประกันการชำระหนี้คืน
- 4) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพสามารถชำระหนี้ธนาคารได้
- 5) หนี้สินนอกกรอบ กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดปัญหาการกู้เงินนอกกรอบ เพราะกองทุนหมู่บ้านดอกเบี้ยถูก
- 6) อาชีพหลักของผู้กู้ อาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกรรมเมื่อได้เงินกู้สามารถนำมาขยายกิจการได้
- 7) รายได้ของครอบครัว เงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินที่สามารถนำมาขยายกิจการใช้เป็นกองทุนหมุนเวียน ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จากระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้มีจำนวนมาก แต่จำนวนเงินที่ให้กู้ยืมมีน้อย ต้องนำเงินมาเฉลี่ยกัน ทำให้การประกอบกิจการไม่ใหญ่โตนัก
- 2) เทคนิควิธีทำงาน ผู้กู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการกู้ยืมมีความคล่องตัว สามารถทำให้เงินกองทุนเกิดประสิทธิภาพขึ้นได้

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละรายพบว่า ผู้กู้เงินสามารถนำเงินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถทำกิจการขนาดย่อมของตนเองได้
- 2) การหาตลาดที่ดี การมีตลาดที่ดีสมาชิกสามารถนำเงินหมุนเวียนได้ต่อเนื่อง และมั่นคงกิจการมีประสิทธิภาพ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรงพบว่า ผู้กู้ประกอบกิจการของตนเอง มีรายได้เป็นของตนเอง
- 2) ผลกระทบโดยตรงพบว่า ธุรกิจมีการขยายกิจการเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น
- 3) ผลกระทบโดยอ้อมพบว่า ผู้กู้มีความเข้าใจในการประกอบธุรกิจพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถในการประกอบธุรกิจได้ดี

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่บ้านหนองตะกู สรุปได้ดังนี้

- 1.1 อาชีพทำไร่ข้าวโพด ปลูกขมิ้นน้ำเต้า ได้แก่ สถานที่เหมาะสม เมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีเครื่องมือทางการเกษตรครบถ้วน ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ การเก็บเกี่ยวผลผลิต หนึ่งปีเก็บเกี่ยวผลผลิตรวมสองหน ถ้าเก็บเกี่ยวในฤดูราคาจะไม่สูงนัก ต้องเก็บเกี่ยวก่อน หรือหลังคนอื่นราคาจะสูงดีกว่า
- 1.2 อาชีพค้าขาย ปลูกขมิ้นน้ำเต้าที่ดี ได้แก่ สถานที่เหมาะสมมีชุมชนรายรอบ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดึงดูดความสนใจแก่ลูกค้า เช่น การให้สินเชื่อบริการ , ให้ยืมผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ การค้าขายด้วยความยุติธรรม ราคาเป็นกันเองกับลูกค้า
- 1.3 อาชีพเลี้ยงวัวเนื้อ มีวัวเนื้อ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การเลี้ยงวัวอย่างมีคุณภาพ เลี้ยงเหมือนวัวขุน ก็ได้ เลี้ยงเหมือนวัวปล่อย เลี้ยงตามป่าเขา มีคนคอยดูแล

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า
  - 4.1.1 การเกิดกองทุนพบว่า เมื่อมีกองทุนเงินล้านเข้ามาทำให้ธุรกิจมีการขยายตัวมากขึ้น มีการสร้างงานเกิดขึ้น มีรายได้เกิดขึ้นในชุมชน
  - 4.1.2 ระบบบริหารกองทุนพบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดูแล และให้ สมาชิกปฏิบัติตามโครงการที่เสนอขอต่อคณะกรรมการ โดยมีระบบระเบียบชัดเจน
  - 4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า สมาชิกของชุมชนมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น เพราะว่าได้นำทุนไปลงทุนประกอบธุรกิจเป็นของตนเอง
  - 4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจพบว่า บ้านหนองตะกุนำเงินกู้ยืมไปประกอบธุรกิจกิจการเป็นของตนเอง ยังไม่พบธุรกิจขยายแบบใหม่ ยังไม่สามารถนำเงินกู้ไปประกอบธุรกิจแบบยั่งยืน การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจยังไม่ดีพอ
  - 4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า สมาชิกนำเงินกู้ไปประกอบธุรกิจ มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งมาก เห็นได้จากนำเงินไปประกอบธุรกิจจริง มีดอกผลให้เป็นรูปธรรม
- 4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 1.1–1.5 พบว่า

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า

- 1) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจระเบียบกองทุน
- 2) คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจระบบระเบียบกองทุน

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า เนื่องจากสมาชิกกองทุนประกอบธุรกิจเป็นของตนเอง มีการร่วมกลุ่มกันแต่ไม่มั่นคง

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

- 4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกู้ยืมเงินมีความสามัคคีกัน มีความจริงใจต่อกัน ความเข้มแข็งของชุมชนก็เกิดขึ้น เมื่อชุมชนแต่ละแห่งเข้มแข็งขึ้นโดยรวม ประเทศชาติก็มีความเจริญรุ่งเรืองมีความมั่นคงแน่นอน
- 4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจความเข้มแข็ง แต่จะรู้ว่า มีการกินคืออยู่ดีขึ้น มีรายได้จากการลงทุน มีแหล่งงาน มีเงินพอเลี้ยงตนเอง และครอบครัวได้ ก็มีความพอใจแล้ว

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองตะกูด สรุปได้ดังนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนพื้นที่หมู่บ้านหนองตะกูด
- 2) เพื่อค้นหาปัญหาต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) เพื่อเรียนรู้กระบวนการจัดตั้งการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
- 4) เพื่อให้หมู่บ้านมีอาชีพเพื่อสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 5) เพื่อให้สมาชิกยื่นเงิน ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.1.2 วิธีการดำเนินการ

- 1) ศึกษาเป้าหมาย วัตถุประสงค์โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2) ศึกษาทำความเข้าใจ ซัพพท์โมเดล เพื่อนำมาวิเคราะห์หมู่บ้าน
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจาก แบบรายงาน (บร 1 – 12)

1.1.3 ผลการดำเนินการ

ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม มีดังนี้

- 1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า
- 2) ผลการประเมินกระบวนการ
- 3) ผลการประเมินผลผลิต
- 4) ผลการประเมินมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองตะกูด

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก

- สมาชิกผู้กู้ยืม มีความรู้ความเข้าใจระเบียบการกู้ยืมที่ถูกต้องเหมาะสม
- คณะกรรมการ มีการเรียนรู้ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น

2) ปัจจัยด้านลบ

- สมาชิกกู้ยืม มีรายจ่ายจากดอกเบี้ย หนี้สิน จากการกู้ยืมเงิน
- คณะกรรมการ อยู่ตามวาระ ไม่มั่นคง ต้องเปลี่ยนออกบ้างตามความเหมาะสม

1.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่หมู่บ้านหนองตะกู การสร้างเครือข่ายองค์กร กลุ่มอาชีพต่างๆ ไม่ค่อยมีความมั่นคง มีการสร้างกลุ่มอาชีพแต่ก็ต้องเลิกกันไป

1.2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่บ้านหนองตะกู คนในชุมชนบ้านหนองตะกู มีการยอมรับการกระทำความดี เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน มีการชมเชย ยกย่องให้รางวัลแก่ผู้ทำความดี

1.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

- 1) ผลโดยตรง สมาชิกนำเงินกู้ไปประกอบธุรกิจเป็นของตนเอง
- 2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกมีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ลดปัญหาหนี้สินลงได้
- 3) ผลกระทบโดยทางอ้อม ชุมชนบ้านหนองตะกู มีรายได้จากการลงทุน มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ปัญหาคนว่างงานลดลง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

ผู้วิจัยพบว่าระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เมื่อมีผลการปฏิบัติ ผลกระทบจะตามมาภายหลัง เช่น คณะกรรมการหมู่บ้านควรเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย ในอัตราเท่าไร ควรมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน ควรมีทั้งผู้หญิงและผู้ชายตามความเหมาะสม

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

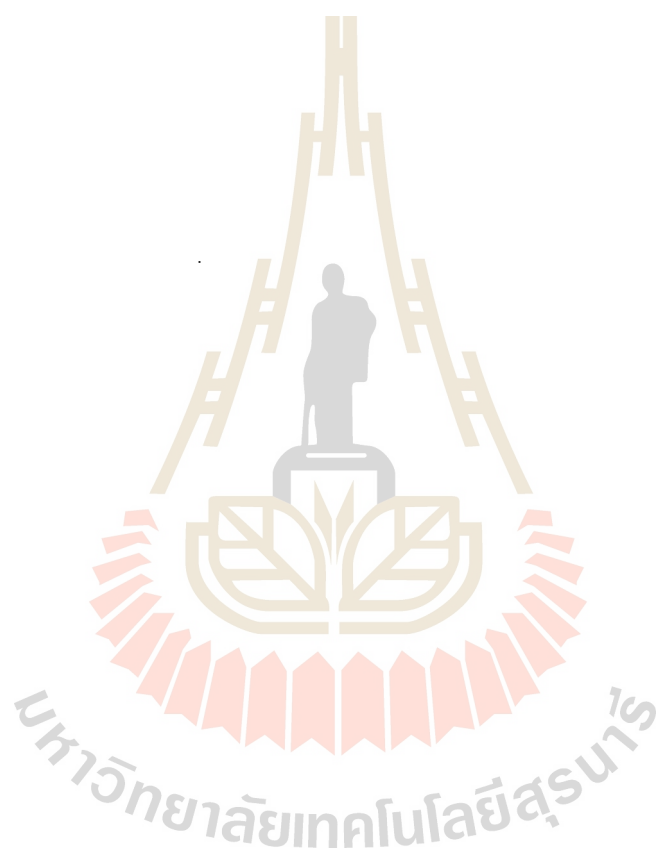
ผู้วิจัยพบว่า การบริหารจัดการกองทุนเหมาะสมดี แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น การบริหารจัดการกองทุน ระยะเวลาการปฏิบัติกิจกรรมของบัณฑิตกองทุน จาก 10 เดือน ควรเปลี่ยนเป็น 12 เดือน

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ผู้วิจัยพบว่า ควรมีการศึกษาและให้การศึกษาแก่ผู้ที่กู้ยืมก่อน เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจโครงการเสียก่อน เพื่อความเข้าใจโครงการถูกต้อง เพื่ออะไร เพื่อให้สมาชิกนำเงินกู้ไปประกอบธุรกิจถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และมีกฎหรือระเบียบการกู้ยืมรัดกุม ตรวจสอบได้

2.4 ข้อเสนอแนะการค้นคว้าวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า งานกองทุนหมู่บ้านก็ดี งานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน เป็นงานที่ต้องมีการวิจัยอีก เพราะผลกระทบจากการวิจัยก็ดี ย่อมส่งผลต่อส่วนรวมของประเทศไทย และชุมชนในส่วนของชุมชน การค้นคว้าวิจัยความเข้มแข็งของชุมชนควรมีการศึกษาวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา
- เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการนิพนธ์. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง
- เทคโนโลยีสุรนารี,มหาวิทยาลัย. 2544 คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2544. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. 2545. ชุมชนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง